

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 2(18) сәуір-маусым 2019
ISSN 2710-3994

Бас редактор:
Қабылдинов Зиябек Ермұқанұлы

Редакциялық алқа:

- Абашин Сергей Николаевич – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Санкт-Петербургтегі Европа университеті (Ресей)
- Абдырахманов Толобек Абылович – тарих ғылымдарының докторы, профессор, И. Арабаев атындағы Қызыл мемлекеттік университетінің ректоры. (Қырғызстан)
- Аяған Бүркітбай Ғелманұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институты директорының орынбасары. (Қазақстан)
- Әлімбаев Нұрсан – тарих ғылымдарының кандидаты, профессор, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік музейінің директоры. (Қазақстан)
- Әбусейтова Меруерт Қуатқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Р. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының «Тарихи материалдарды зерттеу» орталығының директоры. (Қазақстан)
- Әбіл Еркін Аманжолұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институтының директоры. (Қазақстан)
- Голден Кэти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Миссисипи өңірлік мемлекеттік университеті (Mississippi Valley State University) (АҚШ)
- Кәрібаев Берекет Бақытжанұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының меңгерушісі. (Қазақстан)
- Қожамжарова Дария Пернешқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің ректоры. (Қазақстан)
- Кожирова Светлана Басиевна – саясаттану ғылымдарының докторы, профессор, Фудан Университетінің Қытай және Орталық Азияны зерттеу орталығының мен «Астана» ХҒК бірлескен директоры (Қазақстан)
- Козодой Виктор Иванович – тарих ғылымдарының докторы, профессор. (Ресей)
- Көкебаева Гүлжауһар Какенқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты (Қазақстан)
- Көмеков Болат Ешмұхамедұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Халықаралық қытайтану институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Қазақстан)
- Матыжанов Кенжехан Ісләмжанұлы – филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі, М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институтының директоры. (Қазақстан)
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания)
- Муртазаева Рахборхон Хамидқызы – тарих ғылымдарының докторы, Мирзо Ұлықбек атындағы Өзбекстан ұлттық университеті «Өзбекстан тарихы» кафедрасының профессоры. (Өзбекстан)
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – PhD доктор, Гданьск қаласындағы Екінші дүниежүзілік соғыс мұражайының ғылыми қызметкері. (Польша)
- Римантас Желвис (Želvy Rimantas) – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Вильнюс педагогикалық университеті (Литва)
- Самашев Зайнолла Самашұлы – археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Герман археология институтының корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Ә. Марғұлан атындағы Археология институты. (Қазақстан)
- Сайлан Болат Санабайұлы – тарих ғылымдарының докторы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. (Қазақстан)
- Смағұлов Оразақ Смағұлұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Балон ғылым академиясының корр.-мүшесі, Ш.Ш. Уәлиханов атындағы сыйлықтың лауреаты, ғылым мен техниканың еңбек сіңірген қайраткері, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
- Сыдықов Ерлан Бәтмашұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры. (Қазақстан)
- Таймағамбетов Жәкен Қожахметұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, ҚР Ұлттық музейі. (Қазақстан)

Жауапты редактор:
Қаипбаева Айнагүл Толғанбайқызы

Ғылыми редактор:
Қозыбаева Махаббат Мәлікқызы

Редактор:
Кубеев Рустем Жаулыбайұлы

Жауапты хатшы:
Қоңқабаева Арайлым

Техникалық хатшы:
Хумарзах Алтынбек

Главный редактор:
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:

- Абашин Сергей Николаевич – доктор исторических наук, профессор, Европейский университет в Санкт-Петербурге (Россия)
- Абдырахманов Толобек Абылович – доктор исторических наук, профессор, ректор Кыргызского государственного университета им. И. Арабаева (Кыргызстан)
- Алимбай Нурсан – кандидат исторических наук, профессор, директор Центрального государственного музея Республики Казахстан (Казахстан)
- Абусеитова Меруерт Хуатовна – доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Республиканского центра по изучению исторических материалов Института востоковедения имени Р.Б. Сулейменова (Казахстан)
- Абиля Еркин Аманжолович – доктор исторических наук, профессор, директор Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)
- Аяган Буркитбай Гелманович – доктор исторических наук, профессор, заместитель директора Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)
- Голден Кэтти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Государственный университет долины Миссисипи (Mississippi Valley State University) (США)
- Исмагулов Оразак Исмагулович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, член-корр. Болонской академии наук, лауреат премии им. Ч.Ч. Валиханова, заслуженный деятель науки и техники, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (г. Нур-Султан, Казахстан)
- Карибаев Берекет Бахытжанович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, заведующий кафедрой истории Казахстана, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)
- Кожамжарова Дария Пернешовна – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Южно-Казахстанского университета им. М.Ауэзова (Казахстан)
- Кожирова Светлана Басиевна – доктор политических наук, профессор, содиректор Центра исследования Китая и Центральной Азии Фуданьского Университета и МНК «Астана», руководитель Центра китайских и азиатских исследований (Казахстан)
- Козодой Виктор Иванович – доктор исторических наук, профессор (Россия)
- Кокебаева Гульжаухар Какеновна – доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института истории и этнологии им. Ч.Ч.Валиханова КН МОН РК (Казахстан)
- Кумекоев Болат Есимхамбетович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, директор Международного института кипчаковедения Казахского национального университета имени аль-Фараби, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- Матыжанов Кенжехан Слямжанович – доктор филологических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Института литературы и искусства им. М. Ауэзова (Казахстан)
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания) Муртазаева Рахборхон Хамидовна – доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории Узбекистана» Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека. (Узбекистан)
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – доктор PhD, профессор, главный специалист научного отдела Музея Второй мировой войны г. Гданьска (Польша)
- Римантас Желвис (Želvyys Rimantas) – доктор педагогических наук, профессор, Вильнюсский педагогический университет (Литва)
- Самашев Зайнолла Самашевич – археолог, доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. Германского археологического института. Институт археологии им. А.Маргулана КН МОН РК (Казахстан)
- Сайлан Болат Санабаевич – доктор исторических наук, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)
- Сыдыков Ерлан Батташев – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- Таймагамбетов Жакен Кожакметович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, Национальный музей РК (Казахстан)

Ответственный редактор:
Каипбаева Айнагуль Толганбаевна

Научный редактор:
Козыбаева Махаббат Маликовна

Редактор:

Кубеев Рустем Джаулыбайулы

Ответственный секретарь:
Конкабаева Арайлым Нурболатовна

Технический секретарь:
Хумарзах Алтынбек

Editor-In-Chief:

Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Members of editorial board:

Abashin Sergei Nikolaevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, European University at St. Petersburg (Russia)
Abdyrakhmanov Tolobek Abylovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of I. Arabaev Kyrgyz State University (Kyrgyzstan)

Alimbay Nursan – Candidate of Historical Sciences, Professor, Director of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Abusseitova Meruert Khuatovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of the Republican Center for the Study of Historical Materials at R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies (Kazakhstan)

Abil Yerkin Amanzholovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Ayagan Burkitbai Gelmanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Deputy Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Golden Kathie Stromile – PhD, Mississippi Valley State University (USA)

Ismagulov Orazak Ismagulovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Corresponding Member of Bologna Academy of Sciences, winner of Ch.Ch. Valikhanov Award, Honored Worker of Science and Technology, Professor of L.N. Gumilyov University (Kazakhstan)

Karibayev Bereket Bakhytzhonovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Head of the Department of History of Kazakhstan, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Kozhamzharova Daria Perneshovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the NAS of the Republic of Kazakhstan, rector of the M. Auezov South Kazakhstan University (Kazakhstan)

Kozhirova Svetlana Bassieva – Doctor of Political Science, Professor, Co-Director of the Center for the Study of China and Central Asia of Fudan University and the International Scientific Complex of the National Company "Astana", Head of the Center for Chinese and Asian Studies (Kazakhstan)

Kozodoi Viktor Ivanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor (Russia)

Kokebayeva Gulzhaukhar Kakenovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, chief researcher at Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology CS MES RK (Kazakhstan)

Kumekov Bolat Eshmukhambetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Director of the International Institute of Kipchak Studies of the Al-Farabi Kazakh National University, Professor at L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Matyzhanov Kenzhekhan Slyamzhanovich – Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of M. Auezov Institute of Literature and Art (Kazakhstan)

Morrison Alexander – PhD, Professor, University of Oxford (UK)

Murtazayeva Rakhborkhon Khamidovna – doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of «History of Uzbekistan» of Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan. (Uzbekistan)

Panto Dmitri – PhD, researcher at the Museum of the Second World War in Gdansk (Poland)

Rimantas Želvys – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vilnius Pedagogical University (Lithuania)

Samashev Zainolla Samashevich – archaeologist, Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of German Archaeological Institute. A. Marghulan Institute of Archeology CS MES RK (Kazakhstan)

Sailan Bolat Sanabayevich – Doctor of Historical Sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Sydykov Erlan Battashevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Rector of L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Taimagambetov Zhaken Kozhakhmetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, National Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Executive Editor:

Kaipbayeva Ainagul Tolganbayevna

Scientific Editor:

Kozybayeva Makhabbat Malikovna

Editor:

Kubeyev Rustem Dzhaulybayevich

Executive Secretary

Konkabayeva Arailym Nurbolatovna

Technical secretary:

Khumarzak Altynbek

ӘӨЖ: 94(574)(092)

Ғ.Н. БӨКЕЙХАНОВ ҚОҒАМ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТ ҚАЙРАТКЕРІ**Уалтаева А.С.¹, Отар А.С.²**¹т.ғ.к., Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты²2-курс магистранты, Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты

Аңдатпа. Бұл мақалада Ғ. Бөкейхановтың XX ғ. 20-30-шы жылдар аралығындағы түрлі кеңестік үкімет органдарындағы қоғамдық және саяси қызметтері қарастырылады. Ол Қазревкомның мүшесі бола отырып, ұлттық кадрларды даярлау мен оқытуға белсенді араласып, қазақ зиялыларын Кеңес өкіметінің органдарының жұмысына тартты. Сонымен қатар Ғ. Бөкейхановтың шығармашылығы мен А.В. Затаевичпен арадағы байланыс сипатталады.

Түйін сөздер: Қуғын-сүргін құрбаны, Қазақ (Қырғыз) ОАК, А.В. Затаевич, Бүкілресейлік Кеңестер съезіне, Қазревком, тұлғатану, күй, шежіре, Ғ.Н. Бөкейханов

Г.Н. БУКЕЙХАНОВ – ОБЩЕСТВЕННЫЙ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ**Уалтаева А.С.¹, Отар А.С.²**¹к.и.н., ВНС Института истории и этнологии им. Ч.Ч. Валиханова²магистрант 2 курса Института истории и этнологии им. Ч.Ч. Валиханова, г. Алматы, Казахстан

Аннотация. В статье рассматривается общественная и политическая деятельность Г. Букейханова в различных органах власти самые критические для Казахстана 20-30 гг. XX в. Авторы акцентировали внимание на огромном и значительном вкладе Г. Букейханова для своего народа. Будучи членом Казревкома, он активно участвовал в подготовке и обучению национальных кадров, привлекал казахскую интеллигенцию к работе органов советской власти. В статье подробно исследовано творчество Г. Букейханова и ее особенная часть – творческий союз и взаимоотношения с А.В. Затаевичем.

Ключевые слова: Г.Н. Букейханов, генеалогия, күй, персоналистика, Казревком, Всероссийский съезд Советов, А. В. Затаевич, казахский (киргизский) ЦИК, жертва политических репрессий.

G.N. BUKEIKHANOV – PUBLIC FIGURE AND STATESMAN**Ualtaeva A.S.¹, Otar A.N.²**¹Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology, Leading Researcher, Candidate of Historical Sciences²Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology, 2nd Year Master's Student
Almaty, Kazakhstan

Abstract. The article discusses the social and political activities of G. Bukeikhanov in different authorities in 1920-1930s, the most critical years for Kazakhstan. Authors focused on G. Bukeikhanov's enormous and significant contribution made for his people. As a member of Kazrevkom, he actively participated in the training and education of national staff, involved the Kazakh intelligentsia in the work of the Soviet authorities. The article examines in detail the work of G. Bukeikhanov and its

special part – his creative Union and relations with A. V. Zataevich.

Keywords: G.N. Bukeikhanov, genealogy, kuy, personalistic, Kazrevkom, All-Russian Congress of Soviets, A.V. Zataevich, Kazakh (Kyrgyz) CEC, a victim of political repression.

Кіріспе

Көрнекті қоғам және мемлекет қайраткері Ғ.Н. Бөкейханов ел қамын, халық мұқтаждығын ойлап оларды шешуде аянбай тер төгіп, еңбек етіп, өз заманының білімді, ақыл-парасаты мол тұлғаларының бірі екенін дәлелдей алды. Ғ. Бөкейхановтың саяси қызметін зерттеу барысында қиындықтар көп екенін мойындаған жөн. Оның басты себебі, оның есімі әртүрлі құжаттар түрліше көрсетілуінде. Мысалы, Ғабдұлхакім, Абдол, Абдолла, Ғабдол, Ғабдолла деп көрсетілген.

Материалдар мен әдістер

Мұрағат қойнауларында Бөкейхановтың саяси қызметіне қатысты деректер жеткілікті. Алайда, қарастырылып отырған тұлғамыздың тарихы әлі де болса толыққанды зерттелген жоқ. Қазіргі таңда жарық көрген ғылыми әдебиеттер мен БАҚ беттерінде жарияланған естеліктерді жинақтау, талдау арқылы, Ғ.Н. Бөкейхановтың ғұмырнамасына қатысты мәліметтерді ашып көрсетуді мақсат қойылды.

Зерттеу барысында жалпы ғылыми әдістер қолданылды. Жалпы ғылыми әдістер арасында анализ, синтез, логикалық әдістер қолданылды.

Талқылау

Бөкейхановтың өміріне байланысты мақаланы Б. Қойшыбаев 1994 жылы қазақ әдебиеті газетінде, 2005 жылы С. Ақтаевтің мақаласы «Ақиқат» журналында жариялаған еді. Сонымен қатар, оның қызы Фатима Ғабдұлхакімқызы, ұлы Диас Бөкейханов және Шолпан Аманжолованың естеліктері «Казахстанская правда», «Орал өңірі» және т.б. мерзімдік басылымдарда және ғылыми энциклопедиялық анықтамаларда жарық көген. Басқа да әдебиеттерде Бөкейхановтың есімі кездескенімен тікелей оның өміріне қатысты тоқталып өтілмеген.

Нәтижесі

Оның ата-бабалары Қазақстан тарихында орны ерекше ірі тұлғалар болған. Шежіре дереккөздері бойынша, Әбілқайыр хан – Нұралы хан – Бөкей хан – Тәуке сұлтан – Шамаш – Нұрмұхамедтен Ғабдұлхакімнің өзі тарайды [1, 239-241 бб.].

Ғабдұлхакім Нұрмұхамедұлы Бөкейханов 1896 жылы 15 сәуірде бұрынғы Астрахан губерниясына қарасты Бөкей Ордасындағы Шоңай ауылында дүниеге келген. Әкесі Нұрмұхамед мал шаруашылығымен айналысқан дәулетті кісі болса керек.

Ғ.Н. Бөкейханов бала кезінен бастап қазақтың күй өнеріне әуес болған. Ол батыс күй мектебінен шыққан бірнеше дарынды күйшілердің орындауындағы күйлерді тыңдап өседі. Өзінің алыс туысы болған атақты Дәулеткерей күйші туралы әңгімелерді естіп, оның күйлерін шеберлікпен орындай алған. Кейін өзі көзімен көрген Салауаткерей, Макар Жапаров, Шәңгерей, Науша және т.б. күйшілердің тәрбиесін алып, ақылын тыңдап, олардан күй тартудың әдіс-тәсілін үйренеді [2, 254 б.].

Алғашқы сауатын үйінде ана тілінде ашып, кейін бір сыныптық орыс-қазақ мектебінде оқуын жалғастырады. Әкесінің ерте дүние салуы оған үлкен соққы болып тиеді. Алайда өзінің білімін одан әрі жалғастыру мақсатында 12 жасқа толған Ғ.Н. Бөкейханов Хан ордасындағы интернаттардың бірінде тұрып төрт сыныптық қалалық училищеде оқиды. Оны 1912 жылы

бітіргеннен соң Орал қаласындағы реалды училищеде білім алады. 1917 жылы Мәскеудегі Ауыл шаруашылық академиясына қабылданады. Дегенмен, 1918 жылы оқуын тастап, елге кері оралуға мәжбүр болды [3, 3 б.]. Ғ. Бөкейханов еліне оралғаннан кейін Дәулетше Күсепқалиевтің қызы Софьямен көңіл қосып үйленеді [4, 191 б.].

Ол алғашында Бөкей губерниясында кеңестік билік орындарының қызметіне араласып, 1919 жылы Бөкей губерниясының атқару комитеті төрағасының орынбасары болып сайланады. 1918 жылы 6-9 қарашада VI Бүкілресейлік Кеңестер съезіне қатысады. Осы тұста 1-ші қазақ атты әскер полкін құруға атсалысады [5].

1919 жылы қаңтарда екінші мұғалімдер съезіне қатысып, «Оқу құралдарын жетістіру, кітаптарды тәржіме ету және тағылым журналын шығару үшін» сайланған комиссия құрамына кіреді. Кейін осы жылы өткен жалпықазақ съезінің жұмысына қатысады [6, 60 б.].

1919 жылы 3 қазанда Бөкей ордасының өкілі ретінде Қазақ (Қырғыз) революциялық комитетінің (Қазревком) мүшесі болады [7, 31 б.]. 1919 жылы 18 қазанда Қазревкомның жанынан құрылған халық шаруашылығы кеңесі төрағасы болып сайланады, кейін еңбек және денсаулық сақтау бөлімдерінің меңгерушісі қызметін атқарады [8, 60 б.]. 1919 жылы 5-9 желтоқсанда VII Бүкілресейлік Кеңестер съезіне делегат болып қатысады [9, 31 б.]. Осы жиналыстың нәтижесінде Қазревкомның Бүкілресейлік Орталық Атқару Комитеті жанындағы өкілі лауазымына тағайындалады. 1920 жылы 4 қазанда Орынборда ашылған өлке кеңесінің бірінші съезіне делегат болып, кейін Қазақ (Қырғыз) Автономиялық кеңестік Социалистік Республикасы Орталық Атқару Комитетінің жауапты хатшысы етіп сайланады [9, 12 б.].

Аталған қызметте жүрген кезінде Орынбор қаласында А.В. Затаевичпен танысады. Алғашында Ғ.Н. Бөкейханов қазақтың әндері мен күйлерін жинап жүрген А.В. Затаевичті сырттай бақылап, кейін жақын танысып достық қарым-қатынас құрады. Жұмыстан қолы босаған уақытта А.В. Затаевичпен арнайы кездесіп, онымен қазақ халқының музыкалық өнері туралы әңгіме-дүкен құратын. Ғ.Н. Бөкейханов өзінің туысқаны болып келетін Бөкей ордасынан шыққан айтыстан жеңіліп көрмеген әйгілі айтыскер, күйші Дәулеткереймен және дүниеден ерте кеткен Әлікей күйші туралы көп құнды ақпараттар берді. Дәулеткерейдің ұлы Салауаткерей де белгілі күйші және айтыскер ақын болған. Бөкей ордасына аты шыққан күйші Макар Жапаровпен Салауаткерейдің арасындағы айтысқа жақын жерде орналасқан ауыл аймақтың барлығы жиналатын. Бұл айтыстарды өз көзімен естіп-көріп өскен Ғ.Н. Бөкейханов қазақтың күй өнер айрықша бағалап, осы күйшілер туралы мағлұмат беріп, өзі білетін әндер мен күйлерді А.В. Затаевичке орындап береді. Кейін Ғ.Н. Бөкейханов өзінің інісі Хабир Бөкейхановпен А.В. Затаевичпен таныстырады. Х. Бөкейханов ағасы айтып берген халық күйшілерінің өмірбаянын өзі білетін мәліметтермен толықтырады. Ағайынды Бөкейхановтардың көмегінің арқасында А.В. Затаевич 30 жуық күй жазып алады [10, 70 б.]. А.В. Затаевичтің пікірінше, Ғ.Н. Бөкейханов өзіне жақын Бөкей ордасынан шыққан әндердің білгірі деп суреттейді [11, 364 б.].

1921 жылы Семей губерниясының атқару комитетінің төрағасы және губерниялық партия комитетінің бюро мүшесі қызметтерін атқарды. Осы қызметте жүргенінде ашыққандарға көмек көрсету комиссиясының жұмысына атсалысып, ашаршылыққа ұшыраған аймақтарға жәрдем көрсетеді. 1921 жылдың 6 шілдесінде Қазақ (Қырғыз) Орталық Атқару комитеті президиумының көшпелі және жартылай көшпелі қазақ тұрғындарының ет, тері, жүн және майға салықты жою туралы қаулысын қабылдауда елеулі еңбек етті. Семейде бір жыл жұмыс істегеннен кейін 1922 жылдың соңына қарай РК(б)П обкомынан оқуын жалғастыруға рұқсат алады.

1922-1925 жылдар аралығында Мәскеу қаласында Ауыл шаруашылық академиясының инженерлік факультетінде оқиды. Студенттік өмірі кезінде академияның қоғамдық жұмыстарына белсене араласады. Бір жыл көлемінде факультеттің президум мүшесі және жауапты хатшысы болады. Сонымен қатар, Мәскеуде өткен саяси жиындардың жұмысына қатысады. 1922 жылы

қазанда БОАК ІХ шақырылымына, осы жылдың қараша айында Коммунистік Интернационал ІV конгресіне, сосын 23-27 желтоқсанда Х Бүкілресейлік Кеңестер съезінің қатысады. Осы Мәскеуде білім алып жүргенінде Ғ.Н. Бөкейханов 1923 жылы 31 желтоқсанда А.В. Затаевичтің үйінде А. Кальменевпен бірге жаңа жылды қарсы алады. Осы мерекеде Ғ. Бөкейханов өзі білетін қазақтың белгілі күйлерін орындап береді. Жиын барысында А.В. Затаевич Ғ. Бөкейхановтан «Соқыр Есжан» және басқада күйлерін жазып алады [5, 6 б.].

1925-1926 жылдар аралығында Орал губерниясының жер басқармасының бастығы. 1926 жылы Жетісу губерниясының жер басқармасының бастығы. 1926-1927 жылдар аралығында ҚазАКСР егіншілік халық комиссариатының жерге орналастыру орталық басқармасының бастығы. 1927-1930 жылдар аралығында Қарақалпақ облысының жоспарлау бөлімінің бастығы, атқару комитетінің төрағасының орынбасары. 1930 жылы ҚазАКСР-ның сауда халық комиссариатының алқа мүшесі. 1931-1932 жылдар аралығында ҚазАКСР ХКК қазақ мақта комитетінің төрағасының орынбасары. 1932-1933 жылдар аралығында ҚазАКСР-ның егіншілік халық комиссариатының қазақ мақта комитетінің төрағасы. 1933-1934 жылдар аралығында КСРО егіншілік халық комиссариатының Қазақстандағы мақта-трактор орталығы басшысы. 1934 жылы ҚазАКСР-ның егіншілік халық комиссариатының жерге орналастыру және мелиорациялау бөлімінің, жоспарлау бөлімінің бастығы. 1934-1935 жылдар аралығында ҚазАКСР-ның егіншілік халық комиссариатының мақта басқармасының бастығы. 1935-1937 жж. Оңтүстік Қазақстан облысының жер басқармасының бастығы қызметінде болады [12, 126 б.].

1937 жылы қуғын-сүргінге ұшырап Оңтүстік Қазақстан облысының ішкі істер бөлімі ұстап алып абақтыға жабады. Кейін РКФСР Қылмыстық істер кодексінің 58-бабтың 2,7,8 және 11 тармақтарына сәйкес айыптар тағылады. Айыптау қорытындысында: «ҚазССР НКВД МҚБ (Мемлекеттік Қауіпсіздік Басқармасы) кең тарамдалған антикеңестік ұлтшылдық терроршыл, шпиондық-диверсияшыл ұйымды тауып, ашып жойды. Нұрмаков, Құлымбетов, Қожанов, Мендешев, Мырзағалиев, Сейфуллин, Досов, Сырғабеков және басқалар бастаған басқарушы орталық троцкистер-халық жаулары Троцкий, Зиновьев және басқа Бухарин, Рыков, бастаған контрреволюциялық ұйымдармен саяси және ұйымдық блок орнатқан. Антикеңестік ұлтшылдық ұйым шпиондық жапон-герман агенттері – ақ эмигранттар Мұстафа Шоқаев және Райымжан Мәрсековпен байланыс орнатты. Осы ұйымға белсенді қатысушылардың бірі Бөкейханов Ғ.Н. болды. Бөкейхановтың жеке мойнына алуынан көрінгендей, ол 1926 жылдан осы ұйымда тұрады. Досанов үгіттеп кіргізген. Бөкейхановтың Садуақасов Смағұл тобына белсене қатысқаны анықталады. Нақты саяси қызмет мәселелері талқыланған бірқатар жасырын мәжілістің қатысушысы болған. Ол Қазақстанда Кеңес өкіметіне қарсы қарулы көтеріліс әзірлеу жөнінде Рысқұловтан, Нұрмақовтан, Досовтан, Сырғабековтен нұсқаулар алған, мақта шаруашылығында, мал шаруашылығында зор контрреволюциялық жұмыс жүргізген. Ол КСРО Егіншілік Халық Комиссариатында троцкистер Рейнгольдпен, Марковпен және Случак басқарған террорлық ұйымдармен байланысты болған. Ұйымға 18 адам тартқан. ...Осылардың негізінде жеті тармақтан тұратын айып түйінделді... Бөкейханов қылмыстарын «мойындайды». Ісі 1934 жылғы 1 желтоқсан заңына сәйкес КСРО Жоғарғы Соты Әскери коллегиясының қарауына берілмек» – делінген. Айыптау қорытындысының астына Лепинь мен Гитлен 1937 жылы 28 желтоқсанда қол қояды. КСРО Жоғарғы Соты Әскери коллегиясының 1938 жылы 24 ақпан айында дайындық мәжілісі өткізіп, Бөкейхановты көшпелі сессияның жабық сотында айыптаушылар мен қорғаушыларды қатыстырмай, куәлерді шақырмай соттау жайында хаттама жасайды. Ертеңіне сағат 17-де сотталушының соңғы сөзін тыңдайды, сағат 17-ден 20 минут өткенде Ғ.Н. Бөкейхановты ату жазасына кескені туралы үкімді оқиды. Үкім бірден орындалады [9, 12 б.]. 1957 жылы ақталып шығады, 1958 жылы Қазақстан Компартиясы Орталық комитетінің шешімімен Ғ. Бөкейхановтың партиялығы қалпына келтірілді [13, 61 б.]. Әкесіқайтыс болғанан кейінгі ауыр

жылдары туралы Диас Бөкейханов: «Алдымен мектепке қабылдамай, кейін институтқа қабылдамады... Осыдан кейін менің аты-жөнімді ауыстырғысы келді, ал мен болсам бұған келіскенім жоқ. Былай дедім: Осы уақытқа дейін Бөкейханов болдым, осылай қаламын. Ал көпшілігі өзінің аты-жөнін өзгерткен болатын. Атылғандар саны тым көп... Барлық білімділер атылды дерлік. Міне, бұл мирасқорлықтың болмауын себебінен көптеген жаман істерге де әсер етті. Өйткені тәрбие көбінесе отбасыдан басталады ғой» - деп еске алады [14, 2 б.].

Қорытынды

XIX ғ. аяғы мен XX ғ. 30-шы жылдар аралығында өмір сүрген Ғабдұлхакім Бөкейхановтың қоғамдық және мемлекеттік қызметі жас ұрпақтар арасында адамгершілікке және отан сүйгіштікке тәрбиелей алады. Ол кеңес органдарының түрлі қызметтерінде жұмыс істеп жүрген кезінде қазақ халқының жағдайын ойлап, оларды шешуде үлкен күш жұмсады. Өмірінің соңына қарай саяси қуғын-сүргін құрбанына айналып 1937 жылы абақтыға қамалады, кейін 1938 жылы өлім жасасына кесілді. Дегенмен, осы тұлға тарихы әліде күрделі зерттеуді қажет етеді. Біздің мемлекеттігіміздің қалыптасуындағы Ғ. Бөкейхановтың қосқан үлесі зор, оның қызметі мен шығармашылық жолы әлі де толық зерттелмеген. Отандық тарихтың арнайы курстары аясында жеке тұлғалардың Қазақстан тарихындағы орнын зерделеуді күшейту қажет.

Әдебиеттер

- 1 Сабитов Ж.М. Генеалогия «Торе». – Астана, 2008. – 326 с.
- 2 Отар Ә.Н. Бөкейханов Ғ.Н. - батыс күй өнерінің қамқоршысы // «Академик Ақай Нұсіпбеков және Қазақстанның ұлттық тарихының жаңғыруы» VI-шы Нұсіпбеков оқуларының Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдарының жинағы. – Алматы: Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты, 2018. – 304 б.
- 3 Беккулова С. Здравствуй, племя достойных / С. Беккулова // Казахстанская правда. – 1997. - №22.
- 4 Тәжімұратов М. Шәңгерей. Жасампаздық өмірі. – Алматы: «Өлке», 1998. – 336 б.
- 5 Аманджулова Ч. Судьба братьев Букейхановых / Ч. Аманджулова, А. Аубекерова // Казахстанская правда. – 1995. - №87.
- 6 Аташ Б.М., Әлжан Қ.Ұ. ҒұмарҚараш. – Алматы: ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, 2014. – 375 с.
- 7 Протоколы Революционного комитета по управлению казахским краем (1919-1920 гг.). Сборник документов. Алматы: Ғылым, 1993. – 277 с.
- 8 Зиманов С. Казахский революционный комитет. Алма-Ата: «Наука», 1981. – 196 с.
- 9 Қойшыбаев Б. Ғабдұлхакім Бөкейханов / Б. Қойшыбаев // Қазақ әдебиеті. – 1994. №16. 22 көкек.
- 10 Левицкая И. Живые драгоценности. – Алма-Ата: «Жалын», 1976. – 232 с.
- 11 Затаевич А. 1000 песен киргизского народа. Оренбург: Киргизское Государственное Издательство, 1925. – 404 с.
- 12 Ашимбаев Д.Р. Кто есть кто в Казахстане: Биографическая энциклопедия. – Изд. 7-е, доп. – Алматы: ИД «Credo», 2003. – 612 с.
- 13 Ақтаев С. Бұл қай Бөкейханов? / С. Ақтаев // Ақиқат. – 2005. №1. – 96 б.
- 14 Пritула И. Своими воспоминаниями делится потомки жертв политических репрессий / И. Пritула // Ahiska. – 2013. №23. 7июля.

References

- 1 Sabitov Zh. M. Genealogy «Tore». – Astana, 2008. – 326 p.
- 2 Otar A.N. Bokeikhanov G.N. – batys kyu onerinin kamkorshysy // «Akademik Akai Nusupbekov zhane Kazakhstannyn ulttyk tarihyryn zhangyruy» VI Nusupbekovokularynyn Respubliclyk gylmy-nazhiribelik konferenciasy materialdarynyn zhinary. – Almaty: Sh.Sh. Ualihanov atyndagy Tarih zhane etnologja instituty, 2018. – 304 p.
- 3 Bekkulova S. Zdravstvui, plemi dostoinyh / S. Bekkulova // Kazakhstanskay pravda. – 1997. - №22.
- 4 Tazhmuratov M. Shangerey. Zhasampazdyk omiri. – Almaty: «Olke», 1998. – 336 p.
- 5 Amandzholova Sh. Sudba bratev Bukeikhanovyh / Sh. Amandzholova, A. Aubekerovala // Kazakhstanskay pravda. – 1995. - №87.
- 6 Atash B.M., Alzhan K.U. GumarKarash. – Almaty, 2014. – 375 p.
- 7 Protokoly Revoluiconnogokomiteta poupravleniukazhskimkraem (1919-1920 gg.). Sbornikdokumentov. Almaty: Gulym, 1993. – 277 p.
- 8 Zimanov S. Kazhskirevoluiconnogokomitet. Alma-Ata: «nauka», 1981. – 196 p.
- 9 Koishybaev B. Gabdolhakim Bukeikhanov / B. Koishybaev // Kazak adebieti. – 1994. №16.
- 10 Levickay I. Zhivie dragocennosti. – Alma-Ata: «Zhalyn», 1976. – 232 p.
- 11 Zhataevich A. 1000 pesen kirgizskogo naroda. Orenburg, 1925. – 404 p.
- 12 Ashimbaev D.R. Kto est kto v Kazakhstane. – Almaty: ID «Credo», 2003. – 612 p.
- 13 Aktaev S. Bul kai Bukeikhanov? / S. Aktaev // Akikat. – 2005. №1. – 96 p.
- 14 Pritula I. Svoimivospominaniyamidelyatsypotomkizhertvpoliticheskirepressi/ I. Pritula // Ahiska. – 2013. №23. 7July's

МАЗМҰНЫ

Алиакбарова А.П., Дүкенбаева З.О.	
ТҮРКИЯДАҒЫ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫНЫҢ ТАРИХЫ.....	5
Губайдуллина М.Ш., Лю Ци, Суйналиев А.А.	
ҚАЗАҚСТАН – РЕСЕЙ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯЛЫҚ ДИПЛОМАТИЯ ҚАТЫНАСТАРЫ.....	11
Жақсылықов А.Ж., Мәжен Е., Жамашев А.	
БҰХАР ЖЫРАУДЫҢ ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ДІНИ САРЫН.....	20
Жансентова М.М.	
АСЫЛБЕК СЕЙІТОВ ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРБАНЫ.....	29
Жанұзақ Р.Ж.	
МЕМЛЕКЕТТІК ДУМАҒА САЙЛАНҒАН ҚАЗАҚ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕР (1906-1907).....	34
Жораева Г.Т.	
ҰЛТ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯСЫНЫҢ ҚУҒЫНДАЛУ ТАРИХЫ (XX ҒАСЫРДЫҢ 20 ЖЫЛДЫҢ СОҢЫ-30 ЖЫЛДЫҢ БАСЫ).....	40
Жуманова А.З.	
1940 - 1980 ЖЖ. БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ТІЛДІК РЕФОРМА ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСУЫ.....	46
Жүрсінбаев Б.А.	
ТҮРКІСТАНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҰЙЫМДАРДЫҢ КЕҢЕСТІК БИЛІКТІҢ ОРНАУЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ҰСТАНЫМДАРЫ.....	61
Икрам Н.Ә.	
ҰЗЫНАҒАШ ШАЙҚАСЫНЫҢ СЕБЕПТЕРІ МЕН НӘТИЖЕСІ.....	73
Исова Л., Стыбаев Б.	
ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕГІ ҚАЗАҚСТАН-МАЖАР ҚАТЫНАСТАРЫНЫҢ АХУАЛЫ МЕН ДАМУ КЕЛЕШЕГІ.....	79
Каттабекова Н.Қ.	
КӨНЕ ТҮРІКТЕРДЕГІ ТӘҢІРШІЛДІК.....	87
Күркеев Е.М.	
ЭТНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ СӘЙКЕСТІКТІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	94
Кыйзатова С.М.	
ҚАЗАҚ ЖАСТАРЫНЫҢ ҰЛТАРАЛЫҚ НЕКЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ.....	99
Қабдолдина К.Қ.	
КЕҢЕСТІК ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘЙЕЛДЕРІНІҢ ТЕНДІК МӘСЕЛЕСІ.....	106
Қалиолла А., Шарыпқазы Н.	
ҚЫТАЙ «СҮЙЕК ЖАЗУЫНЫҢ» ТАБЫЛУЫ МЕН ҒЫЛЫМИ АЙНАЛЫМҒА ЕНУІ.....	113
Қасабекова Е.Қ.	
ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ДІНДАРЛЫҚ ДӘСТҮРЛЕРІНЕ ШОЛУ.....	121
Қозыбақова Ф.А., Бекмаш Ә.С.	
РАЙЫМБЕК БАТЫР ЖӘНЕ ОНЫҢ КЕСЕНЕСІНІҢ САЛЫНУ ТАРИХЫНАН.....	129
Қоңырбаев Н.Ө.	
ХІХ ҒАСЫРДЫҢ АЯҒЫНДАҒЫ ОМБЫ УЕЗІ ҚАЗАҚТАРЫНЫҢ КӘСІПШІЛІГІ.....	137
Қуанбай О.Б.	
ҚАЗАҚ - ЖАПОН ТІЛДЕРІНІҢ ТАРИХИ ТАМЫРЛАСТЫҒЫ.....	144
Лебаев Ф.Р.	
СЕМЕЙ ІШКІ ОКРУГЫНЫҢ ҚҰРЫЛУЫ: ТАРИХНАМАЛЫҚ АСПЕКТ.....	166
Маулит Б., Шарыпқазы Н.	
ҚЫТАЙ ИМИДЖІНІҢ ҚАЛЫПТАСУ ФАКТОРЫ.....	174
Мырзабеков М.С., Мырзабекова Р.С.	
ДЖ. У. БУШ ТҰСЫНДАҒЫ АҚШ СЫРТҚЫ САЯСАТЫНЫҢ БАСТЫ ҰСТАНЫМДАРЫ.....	186
Нұрсұлтанова Л.Н., Аубакирова Д.Н.	
ҚАЗАҚСТАН-ЕУРОПАЛЫҚ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАР.....	197
Омарова Г.Ә., Мурзаходжаев Қ.М.	
ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ЭТНО-ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ДАМУЫ (1999-2018 ЖЖ.).....	207
Сандыбаева А.Д.	
ТҮРКІСТАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ ХІХ ҒАСЫРДЫҢ СОҢЫ МЕН ХХ ҒАСЫРДЫҢ БАС КЕЗІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК-САЯСИ ҮДЕРІСТЕР.....	215

Сәтенова М.Р., Шалабаева А.Б.	
ҰЛЫ ЖҮЗ ҚАЗАҚТАРЫНЫҢ РЕСЕЙ БОДАНДЫҒЫН ҚАБЫЛДАУ ТАРИХЫНАН.....	222
Сәкен С.И.	
НОҒАЙЛЫ ДӘУІРІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ЭПОСЫ.....	232
Смағұлов Б.	
XVIII –XX ҒАСЫРЛАРДА ҚАЗАҚТАРДЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ҚҰРАМЫНДАҒЫ «ҚОЖА» ГЕНЕАЛОГИЯЛЫҚ ТОБЫ.....	243
Танатарова Ж.Т., Маратова С.А.	
ҚАЗАҚСТАН МЕН ТҮРКИЯ АРАСЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ЖӘНЕ МӘДЕНИ-ТАРИХИ ҚАТЫНАСТАР (ТӘУЕЛСІЗДІК ЖЫЛДАРЫ).....	259
Тасилова Н.А.	
ТӘУЕКЕЛ ХАННЫҢ ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІЛІГІН НЫҒАЙТУДАҒЫ РӨЛІ МЕН СЫРТҚЫ САЯСАТТАҒЫ ҰСТАНЫМЫ.....	263
Токбергенова З.С.	
ТҮРКІСТАН ӨЛКЕСІНДЕГІ ЖӘДИДШІЛДІК ҚОЗҒАЛЫСТЫҢ ҚЫЗМЕТІ.....	271
Токболат С.Т.	
ТҮРКІСТАН ӨЛКЕСІНДЕГІ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҰЙЫМДАРДЫҢ БОЛЬШЕВИКТЕРМЕН ҚАТЫНАСЫ.....	284
Уалтаева А.С., Отар А.С.	
Ғ.Н. БӨКЕЙХАНОВ ҚОҒАМ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТ ҚАЙРАТКЕРІ.....	296
Уразмагамбетов Н.Н.	
ШЕТЕЛ ҒАЛЫМДАРЫ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АШАРШЫЛЫҚ МӘСЕЛЕСІНІҢ ЗЕРТТЕЛУІ...301	
Хакім А.Е.	
ТАРИХ-И РАШИДИ ШЫҒАРМАСЫНДАҒЫ МОҒОЛСТАНҒА ҚАТЫСТЫ ЖЕР-СУ АТТАРЫ.....	307
Шакенов С.Т., Ерғабылов А.Е., Рысбек Б.	
ҚАЛБА-НАРЫМ ӨңІРІНДЕГІ ЕЖЕЛГІ МЕТАЛЛУРГИЯ, ТАУ - КЕН ІСІНІҢ ЗЕРТТЕЛУ ТАРИХЫНДАҒЫ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕР.....	317
Шалдарбекова А.	
ТҮРКІ ӨРКЕНИЕТІНІҢ ХРОНОЛОГИЯСЫ МӘСЕЛЕСІ БОЙЫНША.....	323
Шалдарбекова А.Б.	
ҚАЗАҚСТАНДА РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ САНА СЕЗІМНІҢ ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ЖАҒДАЙЫ ТУРАЛЫ: ТАРИХИ КӨЗҚАРАС.....	328
Шарапова Қ.	
МҰСТАФА ШОҚАЙ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ТӘУЕЛСІЗДІК ИДЕЯСЫ.....	333
Шоинжанова М.Т., Уалтаева А.С.	
ҚАЗАҚ-ҮНДІ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ХАРАКТЕРІ (САЛЫСТЫРМАЛЫ СИПАТЫ).....	338
Эрейли А.Б., Мақашева К., Шалкеева З.	
ИСЛАМ ЫНТАМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫНЫҢ ДАУ - ЖАНЖАЛДАРДЫ РЕТТЕУДЕГІ ӘЛЕУЕТІ.....	345

СОДЕРЖАНИЕ

Алиакбарова А.П., Дукенбаева З.О. ИСТОРИЯ КАЗАХСКОЙ ДИАСПОРЫ В ТУРЦИИ.....	5
Губайдуллина М.Ш., Лю Ци, Суйналиев А.А. ОТНОШЕНИЯ КАЗАХСТАН – РОССИЯ И ЕВРАЗИЙСКАЯ ДИПЛОМАТИЯ.....	11
Жаксылыков А.Ж., Мажен Е., Жамашев А. РЕЛИГИОЗНЫЕ МОТИВЫ В ПОЭЗИИ БУХАР ЖЫРАУ	20
Жансеитова М.М. ЖЕРТВА РЕПРЕССИЙ АСЫЛБЕК СЕЙТОВ.....	29
Жанұзақ Р.Ж. ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ В РАБОТЕ ДЕПУТАТОВ-КАЗАХОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ДУМЫ (1906-1907).....	34
Жораева Г.Т. ИСТОРИЯ РЕПРЕССИЙ КАЗАХСКОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ (КОНЕЦ 20-Х-НАЧАЛО 30-Х ГГ. XX ВЕКА).....	40
Жуманова А.З. ЯЗЫКОВАЯ РЕФОРМА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЕЕ РЕАЛИЗАЦИЯ В 1940-1980-х гг.....	46
Джурсунбаев Б.А. ПОЗИЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ ТУРКЕСТАНА В СВЯЗИ С СТАНОВЛЕНИЕМ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ.....	61
Икрам Н.А. ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ УЗУНАГАЧСКОЙ БИТВЫ.....	73
Исова Л., Стыбаев Б. СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНСКО-ВЕНГЕРСКИХ ОТНОШЕНИЙ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....	79
Каттабекова Н.К. ТЕНГИРИАНСТВО У ДРЕВНИХ ТЮРКОВ.....	87
Куркеев Е.М. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЭТНИЧЕСКОЙ И НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ.....	94
Кыйзатова С.М. МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫЕ БРАКИ КАЗАХСКОЙ МОЛОДЕЖИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ.....	99
Кабдолдина К.К. ПРОБЛЕМА РАВЕНСТВА КАЗАХСКИХ ЖЕНЩИН В СОВЕТСКОМ КАЗАХСТАНЕ.....	106
Қалиолла А., Шарыпқазы Н. ОТКРЫТИЕ КИТАЙСКИХ «ПИСЕМ НА КОСТЯХ» И ИХ ВВЕДЕНИЕ В НАУЧНЫЙ ОБОРОТ	113
Касабекова Е.К. ОБОЗР РЕЛИГИОЗНЫХ ТРАДИЦИЙ КАЗАХСКОГО НАРОДА.....	121
Қозыбақова Ф.А., Бекмаш Ә.С. ИЗ ИСТОРИИ БАТЫРА РАЙЫМБЕКА И ЕГО МАВЗОЛЕЯ.....	129
Конырбаев Н.О. РЕМЕСЛА У КАЗАХОВ ОМСКОГО УЕЗДА КОНЦА XIX ВЕКА.....	137
Қуанбай О.Б. ИСТОРИЧЕСКАЯ ОДНОКОРЕНЕННОСТЬ КАЗАХСКОГО И ЯПОНСКОГО ЯЗЫКОВ.....	144
Лебаев Ф.Р. ФОРМИРОВАНИЕ СЕМИПАЛАТИНСКОГО ВНУТРЕННЕГО ОКРУГА: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АСПЕКТ.....	166
Маулит Б., Шарыпқазы Н. ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ИМИЖДА КИТАЯ.....	174
Мырзабеков М.С., Мырзабекова Р.С. ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ США ПРИ ДЖ. У. БУШЕ.....	186
Нурсултанова Л.Н., Аубакирова Д.Н. КАЗАХСТАНСКО-ЕВРОПЕЙСКИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ.....	197
Омарова Г.А., Мурзаходжаев К.М. ЭТНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ НАСЕЛЕНИЯ КАЗАХСТАНА (1999-2018 ГГ.).....	207
Сандыбаева А.Д. СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ГОРОДЕ ТУРКЕСТАНЕ В КОНЦЕ XIX - НАЧАЛО XX ВВ.....	215

Сатенова М.Р., Шалабаева А.Б. ИЗ ИСТОРИИ ПРИНЯТИЯ РОССИЙСКОГО ПОДДАНСТВА КАЗАХАМИ СТАРШЕГО ЖУЗА.....	222
Сакен С.И. НОГАЙСКАЯ ЭПОХА И КАЗАХСКИЙ ЭПОС.....	232
Смагулов Б.К. ГЕНЕАЛОГИЧЕСКАЯ ГРУППА «ҚОЖА» В ЭТНИЧЕСКОМ СОСТАВЕ КАЗАХОВ В XVIII–XX В.....	243
Танатарова Ж.Т., Маратова С.А. ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ И КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ КАЗАХСТАНОМ И ТУРЦИЕЙ (В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ).....	259
Тасилова Н.А. РОЛЬ ТАУЕКЕЛ ХАНА В УКРЕПЛЕНИИ КАЗАХСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ И ЕГО ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА.....	263
Токбергенова З.С. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДЖАДИДСКОГО ДВИЖЕНИЯ ТУРКЕСТАНСКОГО КРАЯ.....	271
Токболат С.Т. ОТНОШЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ТУРКЕСТАНСКОГО КРАЯ С БОЛЬШЕВИКАМИ.....	284
Уалтаева А.С., Отар А.С. Г.Н. БУКЕЙХАНОВ – ОБЩЕСТВЕННЫЙ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ.....	296
Уразмагамбетов Н.Н. ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ ГОЛОДА В КАЗАХСТАНЕ В ТРУДАХ ЗАРУБЕЖНЫХ УЧЕНЫХ.....	301
Хаким А.Е. ТОПОНИМЫ МОГУЛИСТАНА В «ТАРИХ-И РАШИДИ».....	307
Шакенов С.Т., Ергабылов А.Е., Рысбек Б. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСТОРИИ ИЗУЧЕНИЯ ДРЕВНЕЙ МЕТАЛЛУРГИИ НА ТЕРРИТОРИИ КАЛБА-НАРЫМСКИХ ПРЕДГОРИЙ.....	317
Шалдарбекова А. К ВОПРОСУ О ХРОНОЛОГИИ ТЮРКСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ.....	323
Шалдарбекова А.Б. ОСОВРЕМЕННОМ СОСТОЯНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ.....	328
Шарапова К. ИДЕЯ НЕЗАВИСИМОСТИ В ТРУДАХ МУСТАФЫ ШОКАЯ.....	333
Шоинжанова М.Т., Уалтаева А.С. НАЦИОНАЛЬНЫЙ ХАРАКТЕР В КАЗАХСКО-ИНДИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ).....	338
Эрейли А.Б., Макашева К., Шалкеева З. ПОТЕНЦИАЛ ОРГАНИЗАЦИЙ ИСЛАМСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В УРЕГУЛИРОВАНИИ КОНФЛИКТОВ.....	345

CONTENTS

Aliakbarova A., Dukenbaeva Z. HISTORY OF KAZAKH DIASPORA IN TURKEY.....	5
Gubaidullina M.S., Lu Qui, Suinaliyev A.A. KAZAKHSTAN –RUSSIA RELATIONS AND EURASIAN DIPLOMACY.....	11
Zhaksylykov A., Mazhen E., Zhamashev A. RELIGIOUS MOTIVES IN THE POETRY OF THE BUKHAR ZHYRAU.....	20
Zhanseitova M.M. THE VICTIM OF REPRESSION ASYLBEK SEITOV.....	29
Zhanuzak R.Zh. MAJOR ISSUES IN THE WORK OF KAZAKH DEPUTIES OF THE STATE DUMA (1906-1907).....	34
Zhorayeva G.T. HISTORY OF THE NATIONAL INTELLIGENTSI APERSECUTION.....	40
Zhumanova A. LANGUAGE REFORM IN THE EDUCATION SYSTEM AND ITS IMPLEMENTATION IN 1940-1980s.....	46
Dzhursunbaev B.A. POSITIONS OF NATIONAL SOCIAL AND POLITICAL ORGANIZATIONS OF TURKESTAN IN CONNECTION WITH THE FORMATION OF SOVIET POWER.....	61
Ikram N.A. REASONS AND CONSEQUENCES OR THE UZUNAGACH.....	73
Issova L., Stybayev B. THE STATE AND PROSPECTS OF THE KAZAKH-HUNGARIAN RELATIONS DEVELOPMENT AT THE PRESENT STAGE.....	79
Kattabekova N.K. TENGRI OF THE ANCIENT TURKS.....	87
Kurkeyev E.M. SOME QUESTIONS OF ETHNIC AND NATIONAL IDENTITY.....	94
Kyzatova S.M. INTER-ETNIC MARRIAGES OF THE KAZAKH YOUTH AND THE DEVELOPMENT TRENDS.....	99
Kabdoldina K.K. THE PROBLEM OF EQUALITY OF KAZAKH WOMEN IN SOVIET KAZAKHSTAN.....	106
Kaliolla A., Sharypkazy N. DISCOVERY OF THE CHINESE “LETTERS ON THE BONES” AND THEIR INTRODUCTION INTO SCIENTIFIC CIRCULATION.....	113
Kassabekova E. OVERVIEW OF THE RELIGIOUS TRADITIONS OF THE KAZAKH PEOPLE.....	121
Kozybakova F.A., Bekmash A.S. FROM THE HISTORY OF RAYIMBEK BATYR AND HIS MAUSOLEUM.....	129
Konyrbayev N. SANDCRAFTS OF THE KAZAKHS OF THE OMSK DISTRICT IN THE END OF THE 19th CENTURY.....	137
Kuanbay O. HISTORICAL SINGLE ROOTEDNESS OF KAZAKH AND JAPANESE LANGUAGES.....	144
Lebayev F.R. FORMATION OF THE SEMEY INTERNAL DISTRICT: HISTORIOGRAPHICAL ASPECT.....	166
Maulit B., Sharypkazy N. THE FORMATION FACTOR OF IMAGE OF CHINA.....	174
Myrzabekov M.S., Myrzabekova R.S. BASIC PRINCIPLES OF USA FOREIGN POLICY UNDER G.W.BUSH.....	186
Nursultanova L.N., Aubakirova D.N. KAZAKHSTAN-EUROPEAN INVESTMENT PROJECTS.....	197
Omarova G.A., Murzakhodzhayev K.M. ETHNIC-DEMOGRAPHICAL DEVELOPMENT OF THE POPULATION OF KAZAKHSTAN (1999-2018).....	207
Sandybaeva A.D. SOCIO-POLITICAL PROCESSES IN THE CITY OF TURKESTAN (LATE XIX - EARLY XX CENTURIES).....	215

Satenova M.R., Shalabaeva A.B. FROM THE HISTORY OF THE ACCEPTANCE OF RUSSIAN GOVERNMENT BY THE KAZAKHS OF THE SENIOR ZHUZ.....	222
Saken S.I. NOGAI ERA AND KAZAKH EPIC.....	232
Smagulov B. THE GENEALOGICAL GROUP “QOJA” IN THE ETHNIC COMPOSITION OF THE KAZAKHS IN THE XVIII – XX CENTURIES.....	243
Tanatarova Zh., Maratova S. PUBLICLY POLITICAL AND CULTURAL-HISTORICAL CONNECTIONS BETWEEN KAZAKHSTAN AND TURKEY (INDEPENDENCE YEARS).....	259
Tasilova N.A. THE ROLE OF KHAN'S TOWEKEL IN STRENGTHENING OF KAZAKH STATEHOOD AND ITS FOREIGN POLICY.....	263
Tokbergenova Z.S. THE ACTIVITIES OF JADIDISM MOVEMENT IN TURKESTAN REGION.....	271
Tokbolat S.T. RELATIONS OF POLITICAL ORGANIZATIONS IN THE TURKESTAN REGION WITH THE BOLSHEVIKS.....	284
Ualtaeva A.S., Otar A.N. G.N. BUKEIKHANOV – PUBLICFIGURE AND STATESMAN.....	296
Urazmagambetov N.N. STUDYING THE KAZAKHSTAN’S FAMINE ISSUE IN THE WRITINGS OF FOREIGN SCHOLARS.....	301
Khakim A. TOPONYMS OF MOGHULISTAN IN «TARIKH-I RASHIDI».....	307
Shakenov S.T., Ergabylov A.E., Rysbek B. SOME ISSUES IN STUDYING THE HISTORY OF ANCIENT METALLURGY IN THE TERRITORY OF THE KALBA-NARYM FOOTHILLS.....	317
Shaldarbekova A. TO THE QUESTION OF THE CHRONOLOGY OF THE TURKIC CIVILIZATION.....	323
Shaldarbekova A. ON THE CURRENT STATE OF NATIONAL IDENTITY IN KAZAKHSTAN: HISTORICAL ASPECT.....	328
Sharapova K. THE IDEA OF INDEPENDENCE IN THE WRITINGS OF MUSTAFA SHOKAY.....	333
Shoinzhanova M.T., Ualtayeva A.S. NATIONAL CHARACTER IN KAZAKH AND INDIAN LITERATURE (COMPARATIVE ANALYSIS).....	338
Ereyli A.B., Makasheva K., Shalkeyeva Z. POTENTIALS OF THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC COOPERATION (OIC) TO CONFLICT RESOLUTION.....	345

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2019. 2(18)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 30.06.2019.
Пішімі 70x100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: <https://edu.e-history.kz>

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй